

TÜRK-İŞ'İN EYLEMLERİ NİÇİN ETKİLİ DEĞİL?

7 Temmuz 2025

Yıldırım Koç

30 yıl önce, 1995 yılında kamu kesiminde çalışan yaklaşık 700 bin işçi adına yapılan toplu sözleşme görüşmelerinde hükümetin çok düşük oranlı bir zam önermesi üzerine, 5 Ağustos 1995 günü yaklaşık 250 bin işçinin katılımıyla Kızılay'da çok büyük bir miting yapılmıştı. Ardından da 8 Ağustos günü işbaşında iş durdurma ve gece işyerlerini terk etmeme eylemi gündeme getirilmişti. Bu ikinci eyleme ilişkin Türk-İş Bölge Temsilciliklerinin Türk-İş Genel Merkezi'ne gönderdikleri raporlar, istenen başarının elde edilemediğini gösteriyor. Nitekim Türk-İş'e bağlı sendikalar bu eylemin ardından yasal grevlere başladılar ve Ekim ayına kadar süren grevler, katılan işçi sayısı açısından, Türkiye'de hâlâ rekor oluşturmaktadır.

Günümüzde Türk-İş ve Hak-İş'e bağlı sendikalar kamu kesiminde 600 bin dolayında işçi adına toplu sözleşme görüşmelerini sürdürüyor. Türk-İş'e verilen teklif, artırıldıktan sonra bile, işçilerin ihtiyaçlarını karşılamaktan çok uzak. Kamu kesiminde işçi ücretleri, özel sektörde sendikalı işçilerin ücretlerinin altına düştü. Ancak buna rağmen, Türk-İş'in Temmuz ayında başladığı eylemlere kamu kesimi işçilerinin katılımı istenen düzeyde değil. İşçilerin çok büyük çoğunluğu, eylemlerden uzak durma eğiliminde.

Niçin böyle? Bu durum değişecek mi?

1995 yılında kamu kesiminde toplu sözleşme kapsamındaki işçilerin çok büyük bölümü, 1989 Bahar Eylemleri'ne ve ardından gerçekleştirilen miting ve yürüyüşlere katılmış, mücadele sürecini ve kazanımlarını yaşayarak öğrenmiş, kıdemleri yüksek, mücadele sürecinde sınıfın birlikte davranmasının nasıl başarılarla götürdüğünü bilen işçilerdi.

Günümüzde kamu kesimindeki işçiler geçmiştekenden çok farklı.

Hükümetler, 1995 sonrasında özelleştirmeye hız verdi. Özellikle AKP döneminde kamu kesiminde istihdam iyice küçültüldü. Satılan ve kapatılan kamu işyerlerinin yanı sıra, taşeronluk ve fason üretim yaygınlaştırıldı.

Devletimizin resmi rakamlarına göre, 2007 yılının ilk çeyreğinde, yerel yönetimler hariç, kamu kesiminde toplam sürekli işçi istihdamı 229.124'e, geçici işçi istihdamı 73.112'ye kadar düşürülmüştü.

2017 yılının son çeyreğinde de, yerel yönetimler hariç, kamu kesiminde toplam sürekli işçi istihdamı 198.455'e, geçici işçi istihdamı 13.278'e inmişti.

2025 yılının ilk çeyreğinde ise, yerel yönetimler hariç, kamu kesiminde toplam sürekli işçi sayısı 532.657 ve geçici işçi sayısı 33.724 oldu.

Yerel yönetimler dahil kamu kesiminde toplam işçi sayısıysa 2007 yılında 522.209 iken, 2017 yılında 404.068'e geriledi. 2025 yılının ilk çeyreğindeyse 1.244.536 oldu.

İktidarlar kamu kesiminde sürekli özelleştirme yaparken, kamu kesimi istihdamı nasıl arttı?

Kamu kesiminde doğrudan istihdamı azaltan iktidarlar, taşeronluğu yaygınlaştırdılar. Kamu kesimindeki taşeron işçilerinin sayısı 1 milyonu geçti. Bu işçilerin önemli bir bölümü, iktidardaki siyasi partiye yakın kişiler oldukları için işe alındılar. Büyük çoğunluğu da hayatında ilk kez işçilik yapan ilk kuşak işçilerdi. Bu işçilerin, hakları için mücadele etme anlayışı, alışkanlığı ve geleneği yoktu.

Siyasi iktidar, oy hesabıyla yaptığı bir düzenleme sonucunda, 2018 yılı Nisan ayında Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'na göre 900 bin, bazı hesaplara göre de 840 bin işçiyi kamu kesiminde kadroya geçirdi. Bu işçilerin yarından biraz fazlası, belediyelerin şirketlerine kadrolu işçi olarak alındı. Günümüzde kamu kesiminde çalışan işçilerin çok büyük bölümü, taşeron işçisiyken kadroya alınan, mücadele birikimi son derece sınırlı kişilerdir.

Kamu kesiminde çalışan deneyimli ve mücadele geleneği olan işçilerin epeyce bir bölümü, emeklilikte yaşa takılanlara (EYT) ilişkin düzenleme sonrasında işten ayrıldı. Emeklilik hakkını kazanmış olmasına karşın çalışmayı sürdüren eski işçilerin büyük bir bölümü de, 2025 yılında emekli olmaları halinde alacakları yaşlılık aylığının yaklaşık yüzde 30 daha az olacağı için, 2024 yılı sonunda emeklilik için başvurdu. Böylece, kamu sektöründe 1989 Bahar Eylemleri, 1995 grevleri, çok sayıda miting ve yürüyüş ve daha sonraki yılların özelleştirme karşıtı mücadelelerinde yer alan deneyimli ve bilinçli kadrolar işyerlerinden ayrıldı.

Bugün kamu kesiminde çalışan işçilerin çok büyük bölümü, taşeron işçisiyken kadroya geçirilen, genellikle ilk kuşak işçilerdir ve bu işçilerin önemli bir bölümü ilk kez sendikalı bir işyerinde kadrolu olarak çalışmaktadır. Bu durumda olan insanların tepki göstermesi zaman alır. Şimdi o geçiş sürecini yaşıyoruz.

Türk-İş'e ve Hak-İş'e verilen teklif, ihtiyaçları karşılamaktan uzaktır. Çok büyük olasılıkla, sendika yönetimleri, daha kitlesel ve sert eylemler örgütlemek yerine, pek de başarılı olamayacak eylemlerden sonra grev kararları alacaktır. Ancak bu grevler, daha başlamadan ertelenecek ve toplu sözleşmeler Yüksek Hakem Kurulu'na gönderilecektir. Yüksek Hakem Kurulu da Türk-İş ve Hak-İş'e yapılan son teklifin birkaç puan üzerinde bir zamla, toplu sözleşmeyi sonuçlandıracaktır.

Ancak, ekonomik krizin giderek daha da derinleştiği koşullarda, Türk-İş'in bugünkü sınırlı eylemlerine kitlesel bir katılım sağlamayan kamu kesimi işçileri, özellikle sonbaharla birlikte ihtiyaçları daha da arttığında, hayat üniversitesinde üst sınıflara geçecek ve en büyük öğretmen olan hayatın uyarılarına uymak zorunda kalacaklardır.

Asgari ücretin Temmuz ayında artırılmadığı, emekli aylıklarının düşük düzeyinin korunduğu, sayıları 8 milyonu aşan üniversite öğrencilerinin sorunlarının artarak sürdüğü, TÜİK'in enflasyon verilerine güvenilmediği, gelir vergisi dilimlerinin ücretliler aleyhinde düzenlendiği koşullarda, ilginç bir süreç yaşayacağı benziyoruz.